

Státní okresní archiv Cheb

Archiv obce Tři Sekery u Tachova
1888-1945

Inventář

EL NAD č.: 712
AP č.: 1547

Mgr. Ladislava Součková

Cheb 2013

Obsah

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	6
III. Archivní charakteristika archivního fondu	6
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	8
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky	9
Seznam použitých pramenů a literatury	10
Přílohy:	
Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	12
Inventární seznam	13

I. Vývoj původce archivního fondu

Obec Tři Sekery u Tachova se rozprostírala na úpatí Českého lesa ve vzdálenosti zhruba 5,5 km jihozápadním směrem od Mariánských Lázní.

Historie obce je od počátku úzce spjata s historií sousedních Tří Seker u Kynžvartu, což je dáno jejich geografickou polohou. Obce byly od sebe fakticky odděleny pouze katastrální hranicí, která se mezi nimi táhla od severu k jihu. Tři Sekery u Tachova se rozprostíraly na východě od této hranice a Tři Sekery na západní straně.

Zpočátku se v pramenech uvádí pouze Tři Sekery, jejichž nástupnickou obcí byly vzhledem k poloze Tři Sekery u Kynžvartu. Obec Tři Sekery u Tachova se poprvé v pramenech připomíná v roce 1555 jako majetek královského panství Tachov. Na katastrálním území Tří Seker, které bylo v majetku tachovských pánů, probíhala poměrně rozsáhlá těžba měděné rudy. Ve 40. letech 16. století byly Kašparu Pluhovi z Bečova uděleny první hornické svobody. Po jeho smrti těžba upadala, ale císařským dopisem ze dne 1. září 1607 se uděluje právo těžby třem místním těžbařům. Téhož roku je v deskách zemských zápis o prodeji Tří Seker společně s obcemi Malá a Velká Hleďsebe Hansi Bartholomeovi Schirdingerovi císařem Rudolfem II. Obec vlastnil Schirdinger po dobu 16 let. Za účast na povstání po boku Fridricha Falckého proti císaři Ferdinandovi II. mu byl majetek v roce 1622 konfiskován. O rok později byla ves prodána Janu Albrechtovi Haimhausenovi. V roce 1627 Tři Sekery u Kynžvartu odkoupili Metternichové, zatímco území postupně osidlovaných Tří Seker u Tachova nadále zůstává v majetku tachovských pánů. Těžba rudy byla i v tomto období stěžejní činností místních obyvatel, zdejší hornické svobody postupně stvrdili i panovníci Matyáš a Ferdinand II. Během třicetileté války těžba zcela ustala, ale od poloviny 17. století nastal další rozmach, který trval až do poloviny 18. století, kdy byla těžba v této oblasti definitivně ukončena.¹

Až do roku 1787, kdy zde císař Josef II. povolil stavbu farního kostela, byla ves přiřazena k trstěnické farnosti při kostele sv. Víta. Kostel, který byl dostaven a slavnostně vysvěcen v roce 1790, byl zasvěcen „Čtrnácti svatým pomocníkům v nouzi“. K farnosti náležely Tři Sekery u Kynžvartu, Slatina (Lohhäuser), Nový Metternich (Neu-Metternich), Krásné

¹ WEIDL, Georg – URBAN, Michl – HAMMER, Ludwig. *Heimatkunde des politischen Bezirkes Plan. Plan-Königswarter Bezirkslehrerverein, Plan, Tachau 1896*, s. 517-520.

(Schönthal), Tachovská Huť (Tachauer Schmelzthal), Chodovská Huť (Kuttenplaner Schmelzthal) a Plánská Huť (Planer Schmelzthal). Matriky jsou zde vedeny od roku 1787.²

V roce 1828 byla v obci zahájena výuka na zprvu jednotřídní, později trojtřídní obecné škole, kterou navštěvovaly i děti ze sousedních Tří Seker u Kynžvartu. Patrová školní budova byla postavena až v roce 1898.³

Organizaci místní samosprávy předcházelo zrušení roboty a poddanství v roce 1848. Zákon o prozatímním obecním zřízení č. 170 Ř. z. ze dne 17. března 1849 (tzv. Stadionovo prozatímní obecní zřízení) zrušil dosavadní pravomoc panských vrchnostenských úřadů ve správě venkovských obcí, kde dosud zastupovali vrchnost venkovští rychtáři a konšelé, kteří byli pověřeni vykonáváním částečné a obecné samosprávy a zaručil nově ustaveným obcím základní práva, mezi něž patřily např. svobodné volby zástupců nebo samostatné vyřizování vlastní agendy. Obce se staly nejnižšími články a instancemi územní samosprávy. Ke zvolení prvních zastupitelských sborů došlo po vydání volební instrukce ze dne 8. dubna 1850. V každé obci byly zřízeny dva orgány – na tři roky volený obecní výbor a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorčí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo – starostu a alespoň dva radní.

V roce 1850 došlo ke sloučení Tří Seker u Tachova (Dreihacken Tachauer Antheil) se Třemi Sekerami u Kynžvartu (Dreihacken Königswarter Antheil). Spojená obec Tři Sekery patřila k politickému okresu v Plané a soudnímu okresu Kynžvart. V polovině 19. století zde žilo 3020 obyvatel. Dle zápisu v kronice v každé části obce fungoval osadní výbor a posledním společným starostou byl Anton Konheiser. V roce 1883 se Tři Sekery opět rozloučily (Z. z. č. 10/1884). Pod Tři Sekery u Tachova připadly osady Tachovská Huť (Tachauer Schmelzthal), Krásné (Schönthal), Jedlová (Tanna) a Slatina (Lohhäuser). O rok později uvedené osady získaly samostatnost (Z. z. č. 21/1885). V Orts-Repertorium für das Königreich Böhmen z roku 1893 se uvádí, že ve Třech Sekerách u Tachova žije celkem 782 obyvatel. Od roku 1902 náležela pod politický i soudní okres v Mariánských Lázních. V roce 1913 zde bylo hlášeno 736 obyvatel. Obec je tvořena částmi Droth, Haldehäuser, Holenstein, Karlräume, Kix, Kroatenberg a Vogelmühle. Vzhledem k malému množství dochovaného

² *Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis archidioeceseos Pragenae pro anno Domini MDCCCXCIII.* Praeae 1893, s. 449-450.

³ Obecná škola Tři Sekery, EL NAD 515

materiálu se nepodařilo dohledat obecní představené, jisté je, že ve 30. letech 20. stol. byl starostou Julius Hartmann.

K roku 1878 se datuje založení místního dobrovolného hasičského spolku, následuje spolek pěvecký a v roce 1922 ochotnické divadlo. Téhož roku vznikl Svaz katolických paní a dívek a o rok později tělovýchovný spolek „Deutsche Turnverein Jahn“. Tyto spolky sdružovaly členy z obou Tří Seker.

Po zániku hornictví, hledali místní obyvatelé nové zdroje obživy. Začala vznikat domácí řemeslná výroba, mj. tkalci, soukeníci, barvíři. V roce 1900 byla v katastru Tří Seker u Kynžvartu postavena továrna na perleťové knoflíky, která v roce 1909 vyhořela. Ve 20. letech se zde vyráběly dřevěné kuličky a kolem roku 1928 se novým majitelem továrny stal R. Engel, který zde se svými společníky zřídil výrobu dřevěných hraček, knoflíků a jiných výrobků ze dřeva. Továrna zaměstnávala až 100 lidí z třísekerské oblasti.

Během první světové války na frontě položilo svůj život 34 místních mužů.

Po vzniku ČSR vstoupila v platnost dvě zákonná nařízení č. 75/1919 Sb. zákon o řádu volení v obcích a č. 76/1919 Sb. o novele k obecnímu zřízení. Podle novely stálo v čele obce obecní zastupitelstvo (dříve obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dříve obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními. Rada plnila rovněž funkci obecního trestního senátu, který byl tvořen obvykle starostou a dvěma radními. Působnost obecního úřadu se dělila na samostatnou a přenesenou.

Již v roce 1914 byla obec elektrifikována a v roce 1919 byl přiveden vodovod. V roce 1926 byla v obci založena česká škola, kterou zpočátku navštěvovalo pouze 19 dětí. Činnost školy byla na konci roku 1938 omezena a v následujícím roce zcela ukončena.⁴

V období německé okupace pohraničí v letech 1938-1945 vstoupil v platnost říšskoněmecký systém a došlo k odstranění volitelnosti orgánů územní samosprávy. Vznikla tzv. Říšská župa sudetská (Reichsgau Sudetenland) a celé území se rozdělilo na venkovské a městské okresy (Landkreise a Stadtkreise). Ve venkovských okresech byly utvořeny úřady landrátů (Der Landrat) navazující na prvorepublikové okresní úřady. Tři Sekery u Tachova spadaly v období německé okupace pod pravomoc Landráta v Mariánských Lázních. Na základě vládního nařízení č. 4 ze dne 5. května 1945 místní obecní úřad zanikl a správu nad obcí převzala dočasně ustavená MSK.

⁴ Obecná škola s čsl. jazykem vyučovacím Tři Sekery, EL NAD 515

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Kde a v jakých prostorách měl původce dokumenty uloženy, se nepodařilo s jistotou určit.

V kronice obce je zapsáno, že byla převzata dne 23. 11. 1960 archivářem Jaroslavem Slavíkem. Kronika byla zapsána 24. 11. 1960 pod číslem přírůstku 170. V roce 1993 byl při revizi archivních fondů nalezen 1 karton dokumentů o rozsahu 0,12 bm bez záznamu o převzetí. Tento přírůstek byl dodatečně zapsán dne 22. 9. téhož roku pod př. č. 1155. Časový rozsah není uveden. 25. 4. 2007 byl při zpracování archivního fondu MNV Tři Sekery (EL NAD č. 664) nalezen 1 balík dokumentů z let 1841-1945 o rozsahu 0,05 bm, pocházející z činnosti Obecního úřadu Tři Sekery u Tachova (Úřední záznam č. 49/2007, č. j. SOAP/020-0303/2007).

Ve fondu se nedochovaly žádné písemné instrukce o způsobu vedení a ukládání spisů. Prezenční razítko se objevuje pouze v případě inv. č. 9 (Přílohy k matrice), kde je vypsáno jen datum přijetí a číslo jednací přijaté písemnosti. V matrice obce, která byla vedena v letech 1927-1939 (inv. č. 1), se na několika místech objevuje kulaté razítko obce s německým nápisem „GEMEINDEAMT DREIHACKEN T. POL. BEZ. MARIENBAD“.

Vzhledem k velmi malému množství dochovaných materiálů je zřejmé, že před převzetím do archivu došlo ke ztrátám, poškození a zničení části dokumentů.

Nepodařilo se zjistit, zda se archiválie původce nenacházejí v jiných archivech, nebo archivních fondech.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Časový rozsah fondu je vymezen léty 1888-1945. Přibližné časové zařazení archiválií, jejichž přesnou dataci nebylo možné zjistit, bylo určeno na základě rozboru formálních stránek a historických souvislostí (inv. č. 3 – Inventář pozemků a veřejných statků, inv. č. 9 – Výpisy z trestních protokolů, trestní protokol a inv. č. 11 – Katastrální mapa obce Tři Sekery u Tachova).

Vzhledem k malému množství dochovaných materiálů jej můžeme označit jako mezerovitý.

Během inventárního zpracování nebyl vyskartován žádný materiál. V průběhu pořádacích prací bylo z fondu vyjmuto celkem 0,05 bm dokumentů, které pocházely z činnosti jiných původců. Do nově vytvořeného archivního fondu č. 1472 – Archiv obce Tři Sekery u Kynžvartu bylo přerazeno 0,03 bm dokumentů (1 balík, 2 mapy) z let 1841-[1945] (Úřední záznam č. 56/2010 ze dne 8. 11. 2010, č. j. SOAP/020-0715/2010). Dále byly vyjmuty 2 technické výkresy o rozsahu 0,01 bm z roku 1930, které byly převedeny do archivního fondu č. 1473 – Archiv obce Slatina u Tří Seker (Úřední záznam č. 57/2010 ze dne 8. 11. 2010, č. j. SOAP/020-0716/2010). Do archivního fondu č. 462 - Archiv města Dolní Žandov byl převeden 1 technický plán z roku 1942 o rozsahu 0,01 bm (Úřední záznam č. 58/2010 ze dne 8. 11. 2010, č. j. SOAP/020-0717/2010). Aby bylo technicky možné provést uvedené přesuny, bylo nutné změnit údaje o počtu jednotlivých evidenčních jednotek uvedených na původní EL NAD a tuto změnu zapsat do programu PEvA (viz Úřední záznam č. 55/2010 ze dne 1. 11. 2010, č. j. SOAP/020-0700/2010).

Na původní EL NAD byly evidovány 2 úřední knihy, po zpracování jsou evidovány 4 úřední knihy. 2 účetní knihy (inv. č. 3 a 4) byly nalezeny v kartonu mezi spisy. Počet kartonů zůstává beze změny. Původně byl evidován 1 balík, ve kterém byly uloženy spisy, 3 ks map a 5 technických výkresů. Spisy byly uloženy do kartonu, 2 mapy a 3 technické výkresy byly převedeny do jiných archivních fondů (viz výše uvedené přesuny). Nyní se ve fondu eviduje 1 mapa a 2 plány. Celkový počet evidenčních jednotek po zpracování je 8.

Rozsah fondu byl i přes uvedené přesuny navýšen z 0,13 bm na 0,19 bm, neboť rozsah spisů uložených v kartonu evidovaný na původní EL NAD neodpovídal skutečnosti. Změnil se také časový rozsah, protože mapa z roku 1841 byla převedena do archivního fondu č. 1472 – Archiv obce Tři Sekery u Kynžvartu (viz výše).

Na základě historického rozboru dochovaných dokumentů byl původní název archivního fondu Archiv obce Tři Sekery změněn na Archiv obce Tři Sekery u Tachova a tato změna byla zapsána do programu PEvA (viz Úřední záznam č. 55/2010 ze dne 1. 11. 2010, č. j. SOAP/020-0700/2010).

Vzhledem k absenci písemných instrukcí o způsobu a vedení spisů, byl archivní fond uspořádán dle umělého schématu – Metodického návodu na pořádání a inventarizaci fondů Archiv obce, který vydala Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000. Inventární seznam byl rozdělen na I. Knihy (inv. č. 1-4), II. Spisy (inv. č. 5-10) a III. Mapy, technické

výkresy (inv. č. 11-13). Oddíl *I. Knihy* obsahuje kroniku obce, parcelní protokol a dvě účetní knihy. Ve skupině *III. Mapy, technické výkresy* je evidována katastrální mapa obce a dva plány hřbitova

Po jazykové stránce je fond výhradně německý. Fyzický stav většiny dokumentů je uspokojivý, pouze Parcelní protokol (inv. č. 2) má potřhané listy a plány mají potřhané okraje (inv. č. 12 a 13).

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Drobný archivní fond Archiv obce Tři Sekery u Tachova obsahuje písemnosti z let 1888-1945. Badatelsky nejvyhledávanějším materiálem bude bezesporu kronika obce, kterou sepsal v letech 1927-1939 místní učitel Anton Löschner. V kronice jsou retrospektivně popsány dějiny obce od jejího vzniku až do roku 1927, kdy následuje podrobný popis významných historických událostí a kulturních akcí, které se v obci aktuálně uskutečnily. V matrice jsou vlepeny některé zajímavé přílohy, mj. kandidátské listiny k obecním volbám v roce 1927, nebo pozvánka na společnou oslavu 50 let od založení Dobrovolného hasičského sboru ve Třech Sekerách u Tachova a 35 let Dobrovolného hasičského sboru ve Třech Sekerách u Kynžvartu z roku 1928, případně oznámení Státního policejního úřadu v Mariánských Lázních ze dne 17. 9. 1938 o zákazu činnosti místní organizace Sudetendeutsche Partei (Sudetoněmecké strany).

Pro účely demografického bádání může sloužit parcelní protokol obce z roku 1888 (inv. č. 2), kde jsou uvedena jména majitelů pozemkových parcel a místo bydliště, nebo voličský seznam k obecním volbám z roku 1940 (inv. č. 5) se jmény, bydlištěm, datem narození a povoláním místních obyvatel. Zajímavým materiálem jsou i plány místního hřbitova z let 1898 a 1909 (inv. č. 12 a 13).

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky

Archivní fond uspořádala, inventární seznam a úvod sestavila v měsících říjen a listopad 2010 Ladislava Součková ve Státním okresním archivu Cheb.

Cheb, 22. 1. 2013

Mgr. Ladislava Součková

Seznam použitých pramenů a literatury

Amtliches Gemeindeverzeichnis für das Deutsche Reich. Teil II: Sudetendeutsche Gebiete und Memelland, Verlag für Sozialpolitik, Wirtschaft und Statistik, Paul Schmidt, Berlin 1939.

BUCHTEŮ, Zdeněk – ŠVANDRLÍK, Richard. *Tři Sekery v historii a dnes*. Mariánské Lázně 2006.

Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis archidioeceseos Pragensis pro anno Domini MCMXXXVIII. Pragae 1938.

Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis archidioeceseos Pragenae pro anno Domini MDCCCXCIII. Pragae 1893.

KOTYŠKA, Václav: *Úplný místopisný slovník království Českého*. Bursík & Kohout, Praha 1895.

KUMPERA, Jan: *Západní Čechy od A do Z*. Beta-Dobrovský-Ševčík, Praha-Plzeň 2002.

Landes-Gesetz-Blatt für Böhmen. Prag 1922.

ORTH, Jan - SLÁDEK, František. *Topograficko-statistický slovník Čech čili podrobný popis měst, městysů, vesnic, pak zámků, dvorů, továren, mlýnů, hutí a podobných o samotě ležících stavení, jakož i všech zpustlých hradů a zaniklých osad Království českého*. I. L. Kober, Praha 1870.

Orts-Repertorium für das Königreich Böhmen. k. k. Staathalterei, Prag 1893.

Orts-Repertorium für das Königreich Böhmen. k. k. Staathalterei, Prag 1913.

PROCHÁZKA, Zdeněk. *Sklářství v Českém lese, Nakladatelství Českého lesa*. Domažlice 2003.

Retrospektivní lexikon obcí československé socialistické republiky 1850-1970. Federální statistický úřad, Praha 1978.

Seznam obcí a okresů Republiky Česko-slovenské, které byly připojeny k Německu, Maďarsku a Polsku. Státní úřad statistický, Praha 1938.

SCHWARZ, F. *Výklad zákona obecního: zřízení obecní a řád volení v obcích*. Praha 1898.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt*. VI. Band – Böhmen, Pilsner Kreis, J. G. Calve'sche Buchhandlung, Prag 1838.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt*. XV. Band – Böhmen, Elbogner Kreis, J. G. Calve'sche Buchhandlung, Prag 1847.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreichen Böhmen. Prag, 1861.

WEIDL, Georg – URBAN, Michl – HAMMER, Ludwig. *Heimatkunde des politischen Bezirkes Plan*. Plan-Königswarter Bezirkslehrerverein, Plan, Tachau 1896.

Zákoník zemský království českého. Praha, 1884 (č. 21)

Zákoník zemský království českého. Praha, 1885 (č. 10)

Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé. ročník XXVII, 1946.

Seznam použitých zkratek

AO	archiv obce
AP	archivní pomůcka
č. j.	číslo jednací
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
inv. č.	inventurní číslo
MSK	místní správní komise
MV	Ministerstvo vnitra
Ř. z.	Říšský zákoník
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
SOkA	státní okresní archiv
Z. z.	Zemský zákoník

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedm.
------------	-------	------------------	----------------

I. Knihy

Knihy všeobecné správy obce

1	Kronika obce	1927-1939	ukn 1
---	--------------	-----------	-------

Knihy evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech

2	Parcelní protokol (Krásné, Tři Sekery u Tachova)	1888	ukn 2
---	---	------	-------

Účetní knihy

3	Inventář pozemků a veřejných statků	[1940]-[1945]	ukn 3
4	Knihy poplatků za vodné	1945	ukn 4

II. Spisy

1. Obec a její správa

Volební záležitosti

5	Obecní volby – voličský seznam	1940	kar 1
---	--------------------------------	------	-------

Všeobecná správní činnost obce

6	Přílohy ke kronice obce	1933-1941	kar 1
---	-------------------------	-----------	-------

2. Správa obecního majetku

Evidence obecního majetku

7	Pojištění obecního majetku	1943-1944	kar 1
---	----------------------------	-----------	-------

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn.
------------	-------	------------------	----------------

3. Péče o bezpečnost a veřejný pořádek

Stavební záležitosti

8	Stavba obecního domu	1942	kar 1
---	----------------------	------	-------

Trestní záležitosti

9	Výpisy z trestních protokolů, trestní protokol	[1943]-1944	kar 1
---	--	-------------	-------

4. Spolupůsobení ve státních záležitostech

Živnostenské záležitosti

10	Průmyslová a obchodní komora Cheb – soupis odvedených přírážek	1944	kar 1
----	--	------	-------

III. Mapy, technické výkresy

11	Katastrální mapa obce Tři Sekery u Tachova	[1901]-[1945]	map 1
----	--	---------------	-------

Joh. Kantůrek, měřítko neuvedeno, papír,
neúplná řada, (původně zřejmě 7 listů)
3. list 39, 5 x 63 cm
7. list 39, 5 x 63, 5 cm

12	Situační plán rozčlenění hřbitova	1898	tvý 1
----	-----------------------------------	------	-------

Th. Thurner, 1:3000, papír, kolorováno,
74, 5 x 54 cm

13	Plán hřbitova ve Třech Sekerách u Tachova	1909	tvý 2
----	---	------	-------

K. Sacher, 1:2800, papír, kolorováno,
74 x 54 cm

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Tři Sekery u Tachova
Značka archivní pomůcky:	AO Tři Sekery u Tachova
Časový rozsah:	1888-1945
Počet evidenčních jednotek:	8 (4 úřední knihy, 1 karton, 1 mapa, 2 technické výkresy)
Počet inventárních jednotek:	13
Rozsah v bm:	0,19 (úřední knihy - 0,5, kartony - 0,11, mapy, mapy - 0,01, technické výkresy – 0,02)
Stav ke dni:	22. 1. 2013
Zpracovatel(é) archivního souboru:	Mgr. Ladislava Součková
Zpracovatel(é) archivní pomůcky:	Mgr. Ladislava Součková
Počet stran:	16
Počet exemplářů:	5
Schválil:	Mgr. Karel Halla dne 22. 1. 2013 - č.j. SOAP/020 - 0064/2013